

Ongewoon gewoon

In het Verenigd Koninkrijk (VK) is opwinding ontstaan over het potentieel van offshore onconventioneel gas. Geologen schatten de omvang van de eventuele reserves zo groot dat een enkeling al droomt van zelfvoorziening over enkele decennia. De droom over offshore winning, waarbij nog wel aanzienlijke technische en economische hobbels overwonnen moeten worden, staat in contrast met de terughoudendheid in Europa over winning op land.

De winning van onconventioneel gas, waaronder schaliegas, houdt de gemoeders overal bezig. De ontwikkelingen in de Verenigde Staten zijn echter zo indrukwekkend, dat steeds meer andere landen naar het potentieel kijken. De mogelijkheid dat de VS zich ontwikkelen tot een aanzienlijke exporteur van vloeibaar gemaakt aardgas, LNG, kan de verhoudingen op de internationale gasmarkt danig veranderen.

Binnenland

Frankrijk en Bulgarije hebben de winning van onconventioneel gas op land vooralsnog geblokkeerd uit schrik voor de technologie. Daarmee sluiten zij zich af voor de ontwikkelingen op dit gebied. Die ontwikkelingen hebben de klimaatvoetafdruk van de winning van schaliegas al aanzienlijk verminderd ten opzichte van de vroege ontwikkelingen in de

VS. Zowel de ondergrondse technologie als de bovengrondse organisatie van de winning verandert sterk naarmate de ervaring groter en de regels aangescherpt worden. De lage gasprijzen in de VS, als gevolg van het grotere aanbod, hebben de economie een impuls gegeven. Het voordeel van lagere gasprijzen voor huishoudens en industrie heeft zelfs geleid tot weerstand tegen de export van gas.

Hoewel in Argentinië binnenlandse politieke en economische problemen een doorslaggevende rol hebben gespeeld in de nationalisatie van het energiebedrijf YFP, figureert de mogelijkheid van het exploiteren van de aanzienlijke schaliegas voorkomens op de achtergrond van dit besluit. De geschatte voorkomens in China kunnen ook in dat land een belangrijke bijdrage leveren aan de energievoorziening, terwijl ook CBM (coalbedmethane) een belangrijke bijdrage levert. De gevolgen van de schaliegas ontwikkelingen in de VS zijn dat veel meer landen het vooruitzicht hebben om gas te produceren. Daarmee kan de importafhankelijkheid verminderen en sommige landen zullen zelfs exporteur worden. De mogelijkheid bestaat dat de afhankelijkheid van slechts enkele grote gasexporterende landen in toekomst afneemt.

Buitenland

De mogelijk omvangrijke Amerikaanse exporten van LNG, gebaseerd op Henry Hub-prijzen, zetten de traditionele exporteurs onder druk. Deze exporteren vaak op basis van langetermijncontracten en oliegeïndexeerde prijzen, vooral naar Azië. Het aanbod van grotere hoeveelheden LNG op basis van spot-

prijzen kan het bedrijfsmodel van andere exporteurs danig onder druk zetten. Daarbij moet ook de snelle ontwikkeling van de Australische gassector niet worden vergeten. De ontwikkeling van een geografisch veel gevarieerder aanbod van gas kan belangrijke zorgen wegnemen bij importerende landen. De zorgen van de traditionele pijpleidingexporteurs zullen echter toenemen. De mogelijkheid om gemakkelijk volumes van de ene naar de andere markt te verplaatsen wordt moeizamer, tenzij de flexibiliteit vergroot kan worden door meerdere pijpleidingsopties te ontwikkelen. Daarmee wordt niet alleen de structurele afhankelijkheid van bepaalde transitroutes vermindert, maar ook de mogelijkheid geopend om beter te reageren op de nieuwe ontwikkelingen in de internationale gasmarkt.

Transport

De hoge olieprijs enerzijds en de lage gasprijzen anderzijds veranderen de onderlinge concurrentie van de brandstoffen. Dit leidt ertoe dat ook steeds serieuzer wordt gekeken naar een rol voor gas in de transportsector. Een dergelijke ontwikkeling kan ertoe leiden dat ook de markt voor olieproducten aan de vooravond staat van een belangrijke verandering. De verhoudingen op zowel de olie- als de gasmarkt kunnen sterk veranderen en nieuwe energierelaties zullen het gevolg zijn.

Ander pad

De energiediscussie in Europa is helemaal niet zo geconcentreerd op de nieuwe rol die gas in de energiemix kan spelen. De vraag is hoe lang Europa zich nog afzijdig kan houden van de hierboven geschetste ontwikkeling. Immers, bij een groter en gevarieerder aanbod van gas zal een belangrijk argument verdwijnen voor het beperkt houden van de rol van gas, namelijk de importafhankelijkheid van slechts enkele aanbieders. Daarbij zal ook de eigen binnenlandse potentie van onconventioneel gas een rol gaan spelen. De ontwikkelingen op de internationale gasmarkt plaatsen de discussie van de Europese lidstaten over de route naar een duurzamere energievoorziening in een geheel ander daglicht. De mogelijkheid om via gas de uitstoot van CO₂ te verminderen op weg naar een koolstofarme economie zal aantrekkelijker worden naarmate het aanbod van gas groter wordt en de prijs concurrerender. In de huidige bespiegelingen over de CO₂-arme economie komt de gasroute nog weinig uit de verf. Echter, naarmate het ongewone gewoner wordt zal hier toch meer aandacht voor moeten komen.

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme en hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen. ■